1. בראשית
פרק ל

אלהים את-רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את-
ה: ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את-חרפתי:
א את-שמו יוסף לאמר יסף יהוה לי בן אחר: ויהי
ילדה רחל את-יוסף ויאמר יעקב אל-לבן שלחני
ה אל-מקומי ולארצי:

פרק לה

אלהים אל-יעקב עוד בבאו מפדן ארם ויברך אתו:
ר-לו אלהים שמך יעקב לא-יקרא שמך עוד יעקב כי
ישראל יהיה שמך ויקרא את-שמו ישראל: ויאמר לו
ים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך
ים מחלציך יצאו: ואת-הארץ אשר נתתי לאברהם
חק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את-הארץ: ויעל
ין אלהים במקום אשר-דבר אתו: ויצב יעקב מצבה
ום אשר-דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק
שמן: ויקרא יעקב את-שם המקום אשר דבר אתו
אלהים בית-אל: ויסעו מבית אל ויהי-עוד כברת-הארץ
אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה: ויהי בהקשתה
תה ותאמר לה המילדת אל-תיראי כי-גם-זה לך בן:
את נפשה כי מתה ותקרא שמו בן-אוני ואביו קרא-
ין: ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם:
קב מצבה על-קברתה הוא מצבת קברת-רחל עד-
יסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל-עדר:

פרק מח

אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה
את-שני בניו עמו את-מנשה ואת-אפרים: ויגד ליעקב
ר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על-
ה: ויאמר יעקב אל-יוסף אל שדי נראה-אלי בלוז
ן כנען ויברך אתי: ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך
יך לקהל עמים ונתתי את-הארץ הזאת לזרעך אחריך
ת עולם: ועתה שני-בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד-
אליך מצרימה לי-הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון
לי: ומולדתך אשר-הולדת אחריהם לך יהיו על שם
ם יקראו בנחלתם: ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל
ן כנען בדרך בעוד כברת-ארץ לבא אפרתה ואקברה
בדרך אפרת הוא בית לחם:

3. מדרש רבה

פרשה עג

כיון שנולד יוסף נולד שטנו של עשו שנא' (בראשית ל) ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי. דא"ר פנחס בשם ר' שמואל בר נחמן מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל. הה"ד (ירמיה מ"ט) אם לא יסחבום צעירי הצאן. ולמה הוא קורא אותן צעירי הצאן שהם צעירי' שבשבטי':

פרשה פב

למדנו שנקראו ישראל על שם רחל שנא' (ירמיה ל"א) הבן יקיר לי אפרים. ר"א ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת וגו'. מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת. אלא צפה יעקב אבינו שהגליות עתידות לעבור שם לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים. הה"ד (שם) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה:

6.

ומפני כי רחל היא היתה עקרת הבית של יעקב, כמו שאמרו חז"ל (ב"ר עא, ב) שרחל היתה עקרת הבית[64]. וכל מי שנקרא 'בית' כולל ומאחד הכל, כמו שהבית כולל הכל ומאחד כל אשר בתוכו[65]. ולפיכך נקראו ישראל על שם רחל.

7. שפת אמת, לך לך תרל"ג

שהאדם נקרא מהלך שצריך תמיד לילך ממדריגה למדריגה כי ההרגל נעשה טבע. והטבע מסכך ומסתיר פנימיות החיות ואפילו בתורה ומצות אם נעשין הרגל. נעשה טבע. ושוכח הפנימיות. לכן צריך בכל עת לחפש דרך ועצה חדשה. ולכן הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית שלא להיות גובר הטבע וזה הבירה שדולקת עוה"ז הטבעי כל מה שנכנס בה אעפ"י שכל הטבע ע"י נקודה חיות מלמעלה אבל הוא נטבע בטבע והטבע מכלה הכל כענין שכתוב ולא נודע כי באו אל קרבנה. ולכן הקב"ה בטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית. והאדם צריך לחפש למצוא זאת ההתחדשות כמ"ש לשקוד על דלתותי יום יום. ולכן כתוב שמעי בת כו' ואח"כ שנית הטי אזנך לומר שתמיד צריך להיות מוכן לשמוע וז"ש לך לך לעולם צריך להיות מהלך אל אשר אראך תמיד השגה חדשה לכן נקרא האדם מהלך שכל שעומד בלי התחדשות. מיד הטבע שולטת בו.

8. בן איש חי

וכבר ראתה אותה פעם אחת בצאן ודבר עמה ארוכות וקצרות, אך היא מרוב צניעותה לא ראה אותה יעקב אע"ה אפילו פעם אחת אחר אותה הפעם שדבר עמה בצאן, לא בבית אביה ולא בחוץ, כי מאותו הפעם לא היתה יוצאה מחוץ לבית כלל, וכאשר יזדמן שיבא יעקב אע"ה לבית אביה בשביל איזה עסק לצורך הצאן, לא היתה נראית לפניו ולא היה רואה, וזו הצניעות סיבבה שמסירת הסימנים לאחותה עשו פרי,

4. מסכת מגילה יג

ואפי' הכי לא גליא ליה דכתיב אין אסתר מגדת מולדתה וגו' אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא יגרע מצדיק עיניו בשכר צניעות שהית' בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול ובשכר צניעות שהיה בו בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר*

ושם

• • • ך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול ומה צניעות היתה בשאול דכתיב ואת דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל(ג) זכה ויצאת ממנו אסתר*

בזכות רחל — שהיא כח המקבץ ישראל — ישובו ישראל מגלותם. וזהו "ושבו בנים לגבולם", כי יש כח מאחד את ישראל בתוך גלותם, ובשביל אותו כח המאחד ישובו ישראל מגלותם[71].

5: רש"י, בראשית מח

קברתיה שם שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם והיו עוברים דרך שם יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים שנאמר (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאם ה' וגו' ושבו בנים לגבולם.

9

וע"ין "אהבת יונתן" (הפטרת בלק[211]), שכתב, דזה גופה שאנו חוזרים לארץ ישראל זה גופה לתשובה תחשב, וזה עיקר התשובה. וכה לשונו שם: "כאשר יעברו עליהם כמה וכמה צרות, ואפילו הכי לא יעזבו את ה' ואת נחלתם ארץ הקדושה תוב"ב, וזהו יהיה עיקר תשובתם. כי התשובה צריכה להיות באותו מקום ובאותו מעשה, ועיקר חטאם בזמן הבית הוא היה ירידתם למצרים, כמו שאמר הכתוב 'הוי היורדים מצרים'[212], ונשתרבב מזה חטאים גדולים. ולכך תהיה תשובתם לעתיד — שלא ינטשו את נחלתם", עכ"ל. והנה, כעת בזמנינו, אחר שנתנו לבם אפילו היותר גרועים לשוב לנחלתינו, ומוסרים נפשם על זאת, ואינם רוצים בארץ אחרת, בודאי לתשובה תחשב בעיני הקב"ה. ומה שאינם מקיימים את מצוות התורה, הוא מפני שלא נתגדלו ולא נתחנכו בזה, והמה בזה כתינוק שנשבה בין העכו"ם, וכדברי רבינו הרמב"ם (בהלכות ממרים[213]). אבל גוף העליה ודאי לתשובה תחשב, ומקיימים בזה מצות עשה דתשובה, וזה עיקר התשובה, וכדברי רבינו יהונתן הנ"ל.

10.

הפלגים יבלי המים של החיים העליונים של הנשמה הטהורה, במעמקים הם זורמים, במעמקי הטבע הגופני ובתחתית הבשר והדם הנם הומים ורועשים, אמנם מתפרצים הם אל על, צועקים ובוכים, מתנודדים וקובלים, מתאמצים ומתפתלים הם באין הרף לעלות אל הרום, להגלות בצורה מאירה חיה חיים שלמים, מלאים זיו הוד ופאר הדרת גבורת־קדשי־קדשים. אשרי האיש, השומע את קול נשמתו מתוך מעמקיו, ואשרי העם המאזין את הד־הקול של הנשמה הכללית שלו, איך היא מתגעשת מתוך מעמקיה, ואשרי המקשיב הטהור אשר יקשיב את בת־הקול של כל היצור הקורא מתוך מעמקיו להתגלות בהירה עליונה, טהורה וקדושה. אורו־של־משיח נתון בכלאי היסורים של עמקי העמקים, ובעת קץ גאולה, בעת אשר רק קו אחד יגלה בתכונה של איזו זהרורית אורה להחיש ישועה כללית לבית ישראל, יגלו ויחשפו אלה הסמנים המורים על צעקת העומק, ומתוך כל התנועות הכלליות והפרטיות, הנפשיות והגופניות, יוקשב אותו הקול האדיר והחזק, "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו". והקול עולה ומתעלה בתכונות חיים ומעשה, בתכונות רעיון ומחשבה, בתכונות המון גוים ורוח עריצים, בתכונות נפשות כמהות, עורגות ומקוות, בתכונות חולמי־חלומות כועסים ומתקצפים, בתכונות אנשי ישוב ומתינות, בונים ומשכללים, בתכונות אנשי קדש משקיפים ומקוים, פועלים וצופים ישועה וגאולה, ומכולם יעלו ויגלו זרמי אפיקי הנחלים של המעמקים, שכולם אומרים אותה התשועה המנחמת: "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך, נאם ד', ושבו מארץ אויב, ויש תקות לאחריתך, נאם ד', ושבו בנים לגבולם".

2 ירמיהו לא

א כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם
ב שרידי חרב הלוך להרגיעו ישראל: מרחוק יהוה נראה לי
ג ואהבת עולם אהבתיך על-כן משכתיך חסד: עוד אבנך
ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפיך ויצאת במחול
משחקים: עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו נטעים
ו: כי יש-יום קראו נצרים בהר אפרים קומו ונעלה ציון
אלהינו: כי-כה אמר יהוה רנו
ליעקב שמחה וצהלו בראש הגוים השמיעו הללו ואמרו
ז הושע יהוה את-עמך את שארית ישראל: הנני מביא אותם
מארץ צפון וקבצתים מירכתי-ארץ בם עור ופסח הרה
ח וילדת יחדו קהל גדול ישובו הנה: בבכי יבאו ובתחנונים
אובילם אוליכם אל-נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי-
ט הייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא:

• • •

יד כה אמר יהוה קול ברמה
נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על-בניה מאנה להנחם
טו על-בניה כי איננו: כה אמר יהוה מנעי קולך
מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם-יהוה ושבו
טז מארץ אויב: ויש-תקוה לאחריתך נאם-יהוה ושבו בנים
יז לגבולם: שמוע שמעתי אפרים מתנודד יסרתני ואוסר כעגל
יח לא למד השבני ואשובה כי אתה יהוה אלהי: כי-אחרי שובי
נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על-ירך בשתי וגם-נכלמתי כי
יט נשאתי חרפת נעורי: הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים
כי-מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על-כן המו מעי לו רחם
כ ארחמנו נאם-יהוה: הציבי לך צינים שמי לך
תמרורים שתי לבך למסלה דרך הלכתי שובי בתולת הלכת
כא ישראל שבי אל-עריך אלה: עד-מתי תתחמקין הבת
השובבה כי-ברא יהוה חדשה בארץ נקבה תסובב
כב גבר: כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
יאמרו את-הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשובי את-
כג שבותם יברכך יהוה נוה-צדק הר הקדש: וישבו בה יהודה
כד וכל-עריו יחדו אכרים ונסעו בעדר: כי הרויתי נפש עיפה
כה וכל-נפש דאבה מלאתי: על-זאת הקיצתי ואראה ושנתי
ערבה לי:

• • •

ל הנה ימים באים נאם-יהוה וכרתי את-
לא בית ישראל ואת-בית יהודה ברית חדשה: לא כברית אשר
כרתי את-אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ
מצרים אשר-המה הפרו את-בריתי ואנכי בעלתי בם נאם-
לב יהוה: כי זאת הברית אשר אכרת את-בית ישראל אחרי
הימים ההם נאם-יהוה נתתי את-תורתי בקרבם ועל-לבם
אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו-לי לעם: ולא
לג ילמדו עוד איש את-רעהו ואיש את-אחיו לאמר דעו את-
יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד-גדולם נאם-יהוה כי
לד אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר-עוד: כה
לה אמר יהוה נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור
לילה רגע הים ויהמו גליו יהוה צבאות שמו: אם-ימשו
החקים האלה מלפני נאם-יהוה גם זרע ישראל ישבתו
לו מהיות גוי לפני כל-הימים: